

NORGES HØYESTERETT

Den 18. august 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Matningsdal, Ringnes og Arntzen i

HR-2021-1699-U, (sak nr. 21-094195STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Audun Beckstrøm)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens fellende dom for grov kroppsskade, jf. straffeloven § 274 første ledd, jf. § 273.
- (2) A er tiltalt for overtredelse av:

«Straffeloven § 274 første ledd, jf. § 273

for å ha skadet en annens kropp eller helse.

Kroppsskaden er grov fordi det særlig legges vekt på at den har hatt til følge arbeidsudyktighet av noen varighet og er begått mot en forsvarsløs person.

Grunnlag:

Lørdag 22. juni 2019 ca. kl. 01.50 på utestedet X i ----gate 00 i Oslo, mens han var på jobb som vokter, dro han benet til B fremover mot Bs bryst, samtidig som B ble holdt nede av en annen vokter. B ble påført total avrivning av fremre korsbånd, total avrivning av ytre leddbånd i kneet, delvis avrivning av ligament på kneets innside, avrivning i menisk i kneets innside og et lite brudd i leggbenet. B ble sykemeldt fra 22. juni 2019 til 19. august 2019.»

- (3) Oslo tingrett avsa 9. september 2020 dom med slik domsslutning:
 - «1. A, født 00.00.1977, frifinnes etter tiltalebeslutningen.
 2. A, født 00.00.1977, frifinnes for erstatningskravet.»

- (4) Påtalemyndigheten anket frifinnelsen til Borgarting lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og saksbehandlingen. Fornærmede begjærte ny behandling av de sivile erstatningskravene. I beslutning 26. november 2020 henviste lagmannsretten anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet til ankeforhandling og tok begjæringen om ny behandling av de sivile kravene til følge. Anken over saksbehandlingen ble stilt i bero.
- (5) Borgarting lagmannsrett avsa 6. mai 2021 dom med slik domsslutning:
- «1. A, født 00.00.1977, dømmes for overtredelse av straffeloven § 274 første ledd, jf. § 273, til straff av fengsel i 10 – ti – måneder.
 2. A dømmes til å betale oppreisningserstatning til B med 60 000 – sekstitusen – kroner med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer.
 3. A dømmes til å betale ménerstatning til B med 203 768 – tohundreogtretusensyvhundreogsekstiåtte – kroner med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer.
 4. A dømmes til å betale til B erstatning for påførte utgifter frem til domstidspunktet med 11 562 – ellevetusenfemhundreogsekstio – kroner med tillegg av lovens rente fra forfall og til betaling skjer.
 5. A dømmes til å betale til B erstatning for påført inntektstap frem til 31.12.2020 med 130 608 – hundreogtrettitusensekshundreogåtte – kroner med tillegg av lovens rente fra forfall og til betaling skjer.
 6. A dømmes til å betale til B erstatning for tapt hjemmearbeidsevne frem til 31.12.2020 med 22 274 – tjuetotusentohundreogsyttifire – kroner med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer.»
- (6) A har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen og straffutmålingen.
- (7) Som saksbehandlingsfeil anføres det at fornærmedes behandlende lege ble oppnevnt som sakkyndig for lagmannsretten, jf. straffeprosessloven § 142. Det er videre vist til at den sakkyndige erklæringen og tilleggserklæringen ikke oppfylte det mandatet som var gitt ved oppnevningen.
- (8) Som feil ved straffutmålingen anføres det at straffeloven §§ 80 og 81 skulle vært vurdert, og at domsgrunnene dermed er mangelfulle da det er uklart om bestemmelsene er vurdert.
- (9) Ved opphevelse av dommen anføres det at de sivile kravene må bedømmes på nytt, og at ved frifinnelse etter straffeloven § 81 må han også frifinnes for de sivile kravene.
- (10) *Påtalemyndigheten* har anført at anken ikke bør tillates fremmet, jf. straffeprosessloven § 323. Det vises til at det ikke foreligger noen saksbehandlingsfeil, og at domsgrunnene er tilstrekkelige.
- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (12) A har ankerett til Høyesterett siden han ble frifunnet i tingretten. Dette innebærer at anken bare kan nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke kan

føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Nektelsesbeslutningen skal i tilfelle begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.

- (13) Som det fremgår av tiltalebeslutningen, består den handlingen som A er straffedømt for særlig av at fornærmede er påført en betydelig kneskade. For lagmannsretten ble professor Lars Engebretsen oppnevnt som sakkyndig for å uttale seg om eventuell årsakssammenheng mellom tiltaltes handlinger og kneskaden.
- (14) For tingretten var det ikke oppnevnt noen sakkyndig, men under saksforberedelsen for lagmannsretten foreslo fornærmedes bistandsadvokat at det skulle oppnevnes sakkyndig. Den 15. januar 2021 foreslo aktor at professor Engebretsen skulle oppnevnes. Da det var opplyst at Engebretsen hadde hatt fornærmede til behandling for skaden, skrev forberedende dommer neste dag til partene:
- «Det er opplyst fra aktor at Lars Engebretsen tidligere har behandlet fornærmedes kneskade. Dersom det stemmer at Engebretsen har hatt fornærmede som pasient til behandling av den skaden som er tema i straffesaken, er det derfor i utgangspunktet ikke ønskelig fra lagmannsrettens side å oppnevne ham som sakkyndig.»
- (15) I tilsvaret til denne henvendelsen opplyste forsvareren at man ikke var imot at det ble oppnevnt sakkyndig i saken – eventuelt at det ble innkalt et sakkyndig vitne. Om Engebretsens kvalifikasjoner heter det videre:
- «Lege Lars Engebretsen er ansett for å være Norges fremste ekspert på kneskader. Hvis Engebretsen blir oppnevnt eller kalt inn som sakkyndig vitne, er det, til rettens opplysning slik at undertegnede i 1998 ble operert for en korsbåndskade av Engebretsen.»
- (16) Etter dette sendte lagmannsretten 20. januar 2021 et brev til partene hvor det ble uttalt:
- «Som nevnt tidligere, er det i utgangspunktet ikke ønskelig å oppnevne en tidligere behandler som medisinsk sakkyndig i saken. Jeg holder likevel døren åpen for at det kan gjøres her, under den klare forutsetning at ingen av aktørene ser dette som problematisk. Jeg viser til at Lars Engebretsens kompetanse på kneskader er ubestridt, slik også forsvarer peker på i sin tilbakemelding.
- Ellers er det mulighet for at Engebretsen kan føres som et sakkyndig vitne i saken. ...»
- (17) Partene ble gitt frist for tilbakemelding om hvilket alternativ for sakkyndighet som var ønskelig.
- (18) Lagmannsretten besluttet den 28. januar 2021 at det skulle oppnevnes sakkyndig, og partene ble bedt om å innsende et omforent forslag. Den 8. februar 2021 sendte bistandsadvokaten inn «omforente forslag til aktuelle kandidater, i angitt rekkefølge: 1) Professor Lars Engebretsen ... 2) Overlege Ole Kristian Opsahl».
- (19) Den 10. februar 2021 sendte forsvarer en e-post til retten og partene hvor han foreslo at begge de nevnte sakkyndige ble oppnevnt og at de kunne samarbeide. Anmodningen ble imidlertid frafalt etter en e-post fra lagmannsretten om at det ikke ble ansett nødvendig med to sakkyndige, og at en slik anmodning måtte begrunnes nærmere.

- (20) Etter dette ble Lars Engebretsen oppnevnt som eneste sakkyndig. Det ble ikke fremmet inhabilitetsinnsigelse fra noen av partene – verken før eller under ankeforhandlingen.
- (21) Det er opplyst at fornærmede hadde vært til undersøkelse/kontroll fire ganger hos Engebretsen i løpet av perioden 27. juni 2019 til 3. februar 2021, og deretter en femte gang 22. februar 2021 i forbindelse med utarbeidelsen av den sakkyndige rapporten.
- (22) Straffeprosessloven § 142 fastsetter at «[n]år det kan unngås, bør det som sakkyndig ikke oppnevnes noen som etter domstoloven § 106 eller § 108 ville være ugild som dommer». Domstoloven § 108, som er den aktuelle bestemmelsen i denne saken, har følgende innhold:
- «Dommer kan heller ikke nogen være, når andre særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans upartiskhet. Navnlig gjelder dette, når en part av den grunn krever, at han skal vike sete.»
- (23) I HR-2020-1140-A er det foretatt en grundig behandling av hva disse bestemmelsene innebærer for oppnevnte sakkyndige. Her uttales det i avsnitt 26:
- «Fordi sakkyndige og dommere har forskjellige roller i rettspleien, er det ikke gitt at den konkrete bedømmelsen blir den samme som den ville blitt for en dommer, se HR-2019-1848-U avsnitt 18 og 19, hvor det blant annet ble lagt vekt på at den sakkyndige ikke skulle ta standpunkt til skyldspørsmålet, og Rt-2015-1351 avsnitt 18. Sakkyndige vil arbeide med utgangspunkt i et avgrenset mandat fastsatt av retten, jf. straffeprosessloven § 142 a. Spørsmålet vil derfor være om den sakkyndige er habil til å foreta de vurderingene som mandatet fastsetter.»
- (24) I Rt-1988-650 uttales det at «[i] utgangspunktet bør man være varsom med å oppnevne sakkyndige som har foretatt behandling av partene i en sak». Den nevnte saken og andre saker viser at avgjørelsen beror på en konkret vurdering. Da partene, slik tilfellet er i denne saken, i praksis får anledning til å uttale seg om personalvalget, må deres standpunkt på dette stadiet tillegges betydelig vekt ved habilitetsvurderingen. Dette illustreres av HR-2017-91-A hvor førstvoterende i avsnitt 39 uttaler:
- «Jeg er likevel kommet til at dette ikke er tilstrekkelig tungtveiende til å medføre inhabilitet for de sakkyndige, jf. straffeprosessloven § 142 første ledd. Dette underbygges av at det ikke ble fremsatt protester mot oppnevningen under straffesaken, men først i anken over tingrettens straffedom. Selv om A ikke har gitt avkall på å fremme inhabilitetsinnsigelser, er det et moment ved vurderingen at verken han eller forsvarer reagerte på forholdet da det senest kom frem på den nest siste dagen av hovedforhandlingen i tingretten.»
- (25) Den omstendigheten som i denne saken ble påberopt som grunnlag for inhabilitet, var at de to oppnevnte sakkyndige var arbeidskolleger og samboere. Dette hadde først blitt kjent på hovedforhandlingens nest siste dag uten at tiltalte eller forsvareren hadde reist innsigelse.
- (26) I den foreliggende saken ble det før oppnevningen av Engebretsen gjennomført en omfattende behandling av hvem som skulle oppnevnes som sakkyndig. Forberedende dommer uttrykte tvil om Engebretsen burde oppnevnes, men da forsvarerens opptreden måtte oppfattes slik at man ikke hadde noe imot at Engebretsen ble oppnevnt, har ankeutvalget enstemmig funnet det klart at det ikke var noen saksbehandlingsfeil at Engebretsen ble oppnevnt som sakkyndig. I denne sammenheng er det også et moment at Engebretsen utelukkende hadde hatt kontakt med fornærmede i forbindelse med den aktuelle skaden.

- (27) Ankeutvalget kan videre ikke se at det foreligger noen feil ved Engebretsens oppfyllelse av det sakkyndige mandatet som kan føre til opphevelse. Denne anførselen retter seg i realiteten mot lagmannsrettens bevisbedømmelse som Høyesterett ikke kan prøve.
- (28) Ankeutvalget kan videre ikke se at det er noen feil ved lagmannsrettens domsgrunner med hensyn til omtale av straffeloven §§ 80 og 81 om redusert straff/frifinnelse ved overskridelse av nødverge. I denne sammenheng vises det til Rt-2015-536 hvor ankeutvalget uttaler (avsnitt 14):
- «For så vidt gjelder plikten til å begrunne reaksjonsfastsettelsen, følger det av straffeprosessloven § 40 annet ledd andre setning at '[n]år siktede domfelles, skal domsgrunnene ... opplyse om de grunner retten har lagt vekt på ved fastsetting av straff og andre rettsfølger'. Bestemmelsen krever ikke at lagmannsretten gjør rede for momenter som ikke har hatt betydning for reaksjonsfastsettelsen.»
- (29) Den foreliggende saken hadde slik tiltalte oppfattet situasjonen et visst element av nødverge ved at han trodde at fornærmede forsøkte å oppnå uberettiget adgang til det utestedet hvor han hadde funksjon som vokter. Men lagmannsrettens domsgrunner viser at han i brutalitet gikk langt ut over det som var nødvendig for å oppfylle oppdraget. I en slik situasjon er det tilstrekkelig at lagmannsretten har uttalt at det ikke finnes noen formildende omstendigheter av betydning i saken.
- (30) Saken gjelder en brutal voldsanvendelse som har fått store konsekvenser for fornærmede. Ankeutvalget kan ikke se at det er noe åpenbart misforhold mellom den utmålte straffen og det forhold som lagmannsretten har funnet bevist.
- (31) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken ikke vil føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Ettersom ankeutvalget enstemmig også finner at anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. § 323 første ledd andre punktum.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Arne Ringnes
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)